

RAADSINFORMATIEDOCUMENT GEMEENTE WATERLAND

Raadsnummer	: 121-188
Zaaknummer	: 129460
Onderwerp	: Vervolgproces huisvuilinzameling en informatie afvalenquête
Portefeuillehouder	: Harm Scheepstra
Contact via	: Team BORA
Datum	: 3 februari 2026

Kennisnemen van

1. de uitkomst van de inwonersenquête afval;
2. de nieuwe Samenwerkingsovereenkomst Verpakkingen;
3. het beoogde vervolgproces voor de huisvuilinzameling.

Inleiding

Gemeente Waterland werkt aan de actualisatie van haar afvalbeleid. Aanleidingen hiervoor zijn:

- Het eindigen van de vigerende overeenkomst van huis-aan-huis huisvuilinzameling.
- De stijgende kosten voor verwerking van huishoudelijk afval.
- Motie 121-175 om nascheiding van PBD (Plastic Blik en Drinkpakken) te onderzoeken.

Het proces dat het college in september 2024 kenbaar heeft gemaakt aan de Raad luidde als volgt:

1. Verlengen bestaande overeenkomst huisvuilinzameling: oktober 2024.
2. Werkbijeenkomst van de brancheorganisatie NVRD en HVC (als kennisdrager) met de Raad en College: november 2024.
3. Collegebesluit voor inbesteden HVC of aanbesteding: februari 2025.
4. Herijken afvalbeleidsplan, informeren en consulteren Raad, Q2 2025.
5. Vaststellen afvalbeleidsplan Q4 2025.
6. Start nieuw afvalinzameling april 2026.

De stappen 1, 2 en 3 zijn inmiddels uitgevoerd en stap 6 gaat starten op 1 mei 2026. Hierbij hebben wij één actie toegevoegd, en dat is een enquête onder onze inwoners, deze is in maart 2025 uitgevoerd. Een ander onderdeel dat niet is genoemd in het stappenplan is het kostendekkingsplan afval, dat is meegenomen in het vervolgproces.

Stappen 4 en 5 zijn uitgesteld en wij willen u hierbij informeren over het vervolg.

1. Samenvatting Enquête

Ongeveer 80% van het restafval bestaat uit recyclebare materialen zoals etensresten, plastic en textiel. Deze worden nu verbrand, wat zonde is. De gemeente Waterland wil afvalbeleid actualiseren om meer afval als grondstof te benutten. Tussen 6 en 21 maart 2025 is daarom een enquête gehouden onder inwoners. Hoofdvraag was: hoe wordt afval nu gescheiden en wat zijn voorkeuren qua voorzieningen? Resultaten verschillen per kern, wijk en type woning.

Achtergrond respondenten

528 mensen vulden de vragenlijst in, waarvan 523 inwoners van Waterland. 54% is 55+, jongeren zijn ondervertegenwoordigd. 98% woont in een huis met tuin, éénpersoonshuishoudens zijn ondervertegenwoordigd. De steekproef is representatief naar woonkern, maar minder naar leeftijd en huishoudtype. Dit beïnvloedt de interpretatie van de resultaten.

Afvalscheiding

96% scheidt afval, vooral gft, PMD en papier. Frituurolie wordt door slechts een derde gescheiden. Inwoners zonder tuin scheiden veel minder gft, vaak door gebrek aan voorzieningen. De leeftijdscategorie 18-39 jaar geven vaker aan afval niet te kunnen scheiden, geen zin te hebben of dat het te veel moeite kost. Belangrijke redenen om niet te scheiden zijn: inzamelpunt is te ver weg, ik vind het vies of het niet apart kunnen houden.

Manier van afvalinzameling

Bijna de helft van de inwoners is tevreden over de huidige manier van inzamelen. Inwoners zonder tuin zijn zelfs 100% tevreden, maar deze groep is klein. Ruim een derde wil afval vaker kunnen aanbieden. 20% wil een andere manier, zoals achteraf scheiden, extra containers of een dichterbij gelegen grofvuilpunt. De leeftijdscategorie 18-39 jaar wil dit vaker dan ouderen.

Kosten afvalverwerking

Driekwart vindt het huidige systeem eerlijk. 55% wil een beloning voor goed scheiden, en de meerderheid vindt het logisch dat meerpersoonshuishoudens meer betalen. Driekwart wil niet extra betalen om minder te hoeven scheiden. Inwoners zijn verdeeld over of de gemeente genoeg doet om restafval te verminderen en scheiden makkelijker te maken.

Grof huishoudelijk afval

80% wil dat ophalen van grof afval gratis blijft; 18% wil betalen per keer. Angst bestaat voor illegale dumpingen bij invoering van kosten. De helft brengt spullen naar de kringloop; 70% brengt grof afval zelf weg. 80% zou gebruik maken van een buurtpunt waar 1 keer in de maand grof huishoudelijk afval ingeleverd kan worden, maar sommigen geven aan dat vervoer zonder auto lastig blijft.

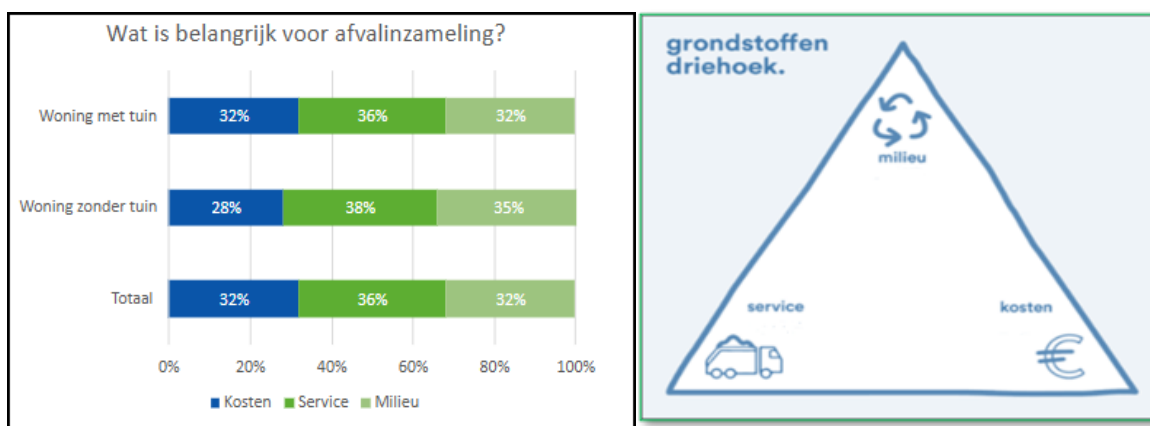
Duurzaamheid

80% van de inwoners ziet het belang van recyclen in. Ouderen scoren hoger (85%) dan 18-39 jaar (63%). Hergebruik wordt belangrijk gevonden omdat het grondstoffen bespaart en het milieu beschermt. De leeftijdscategorie 18-39 jaar vindt gemak en lage kosten belangrijker dan milieuaspecten.

Grondstoffendriehoek

De driehoek toont keuzes tussen recycling, service en kosten. De leeftijdscategorie 18-39 jaar vindt milieu het minst belangrijk (25%) en geeft prioriteit aan service (36%) en kosten (38%). Verschillen tussen woningtypen zijn klein, verschillen tussen leeftijden zijn groot.

Inwoners uit de leeftijdscategorie 18-39 jaar vinden milieu het minst belangrijk [25%]. Service [36%] en kosten [38%] scoren zij daarentegen hoger dan de andere leeftijdscategorieën. De verschillen op basis van woonsituatie zijn veel kleiner.

Ideeën voor de toekomst

Twee derde van inwoners met tuin wil invloed op de afvalstoffenheffing, tegenover een derde zonder tuin. De leeftijdscategorie 18-39 jaar vindt gemak belangrijker (43%) dan ouderen (17%). Twee derde ziet milieu als belangrijke reden om afval te scheiden. Er is behoefte aan meer gemak, betere voorzieningen en bewustwording.

2. Nieuwe Samenwerkingsovereenkomst Verpakkingen

De VNG, NVRD¹ en Verpact² hebben een nieuwe Samenwerkingsovereenkomst Verpakkingen (plastic, blik en drinkpakken, hierna afgekort als PBD) gesloten. De voorwaarden en vergoedingen wijzigen en er wordt gestuurd op de manier van inzamelen PBD. Er wordt een sterkere koppeling gelegd tussen de kwaliteit en de hoogte van de vergoeding die gemeenten ontvangen voor het inzamelen van PBD. Daarbij geldt: hoe hoger de kwaliteit hoe hoger de vergoeding. Het inzamelsysteem dat landelijk de laagste kwaliteit PBD oplevert moet in vijf jaar worden uitgefaseerd, dit betreft inzameling via ondergrondse verzamelcontainers. In Waterland maken wij in de binnenstad van Monnickendam, op centrale locaties in de dorpskernen en bij hoogbouwwooningen gebruik van dit inzamelsysteem. Hier moet dus een ander inzamelsysteem voor komen. De motie 121-175 over het onderzoeken van nascheiding PBD zal dan ook meegenomen worden in het opzetten van een ander inzamelsysteem. Landelijk is het inzamelsysteem middels verzamelcontainers het meest toegepast bij hoog stedelijke gemeenten.

Besluit keuze over bron- /nascheiding PBD uitstellen

De wet- en regelgeving verplicht tot het gescheiden inzamelen van afval- en grondstoffen. Voor PBD is het toegestaan om deze samen met restafval in te zamelen. Machines sorteren vervolgens het PBD uit het restafval. Dit sluit aan bij de motie 121-175.

Het voornemen van het college is om de wijze van inzameling van PBD niet als enkel onderdeel uit te werken maar als integraal onderdeel van een nieuw beleidsplan voor inzameling van huishoudelijk afval. De keuze voor inzamelen van PBD (bron- of nascheiding) beïnvloedt namelijk ook de manier van inzamelen van restafval. Restafval vanuit huishoudens die PBD apart aanbieden is PBD-arm. Restafval vanuit huishoudens die PBD en restafval samen aanbieden is PBD-rijk. De verwerking van het restafval van beide inzamelmethodes verschilt. De eerstgenoemde PBD-arme samenstelling wordt direct verbrand, en het PBD-rijke restafval wordt eerst nagescheiden en vervolgens verbrand. Kortom, in beide gevallen gaat het om restafval, maar wordt het verschillend verwerkt.

Voor verwerking van restafval met PBD geldt: *Hoe droger het restafval is, hoe beter het PBD eruit kan worden gefilterd.* Om die reden is het belangrijk dat met name de etensresten uit het restafval blijven. Dit vraagt om extra uitleg (communicatie) en extra inzamelmiddelen.

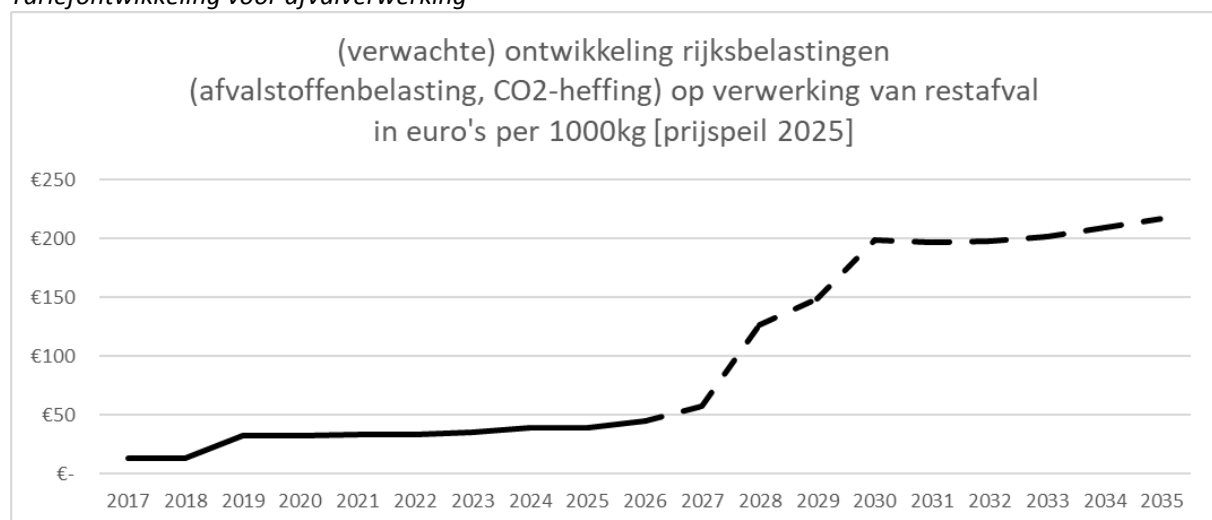
¹ Brancheorganisatie voor afval- en reinigingsdiensten

² Organisatie die namens de importeurs en producenten van Verpakkingen de wettelijke taken uitvoert van de Uitgebreide Producenten Verantwoordelijkheid.

Daarvoor zullen bij hoogbouw woningen waar gebruikt gemaakt wordt van verzamelcontainers ook voorzieningen moeten komen om het GFT apart aan te bieden. De aangescherpte kaderrichtlijn afval (wetgeving) dwingt dit ook af. Vanuit bewonersperspectief is het cruciaal dat het duidelijk is wat er van hen verwacht wordt (hoe moeten ze huishoudelijk afval aanbieden) en waarom dat belangrijk is. Eén systeem waarbij alle huishoudelijk afval op eenzelfde manier aangeboden moeten worden heeft daarbij de voorkeur boven een inzamelsysteem met uitzonderingen. Kortom, een inzamelsysteem dat volledig op bronscheiden van huishoudelijk afval gebaseerd is. Dit inzamelsysteem wordt het meest toegepast door gemeenten met een vergelijkbare stedelijkheidsklasse en omvang als de gemeente Waterland. Gemeente Waterland bestaat uit meerdere kernen en daardoor kunnen we niet elke kern op dezelfde inzamelsysteem uitrollen, er moet maatwerk komen. Dit betekent dat we een combinatie van bronscheiding PBD bij laagbouw en nascheiding PBD bij hoogbouw kunnen uitrollen. Dit inzamelsysteem combineert beide inzamelmethoden in een gemeente waarmee iedere wijk/buurt het best passende systeem krijgt. Deze variant vraagt om meer uitleg (communicatie) en meer inzamelmiddelen omdat naast twee manieren van PBD-inzamelen er ook twee manieren van restafval inzamelen zijn. Tot slot wordt nog opgemerkt dat sommige inwoners bij nascheiding van PBD het bronscheiden van de andere afval en grondstoffen minder zorgvuldig doen. De kwaliteit neemt wat af en de hoeveelheid restafval neemt toe. Hoewel de effecten beperkt zijn, zijn ze wel meetbaar.

Om al deze invloeden en consequenties goed te kunnen wegen en de impact ervan te kunnen bepalen, wil het college dit punt deel laten uitmaken van het nieuwe beleid voor afval en grondstoffen. Het college stelt voor om verschillende scenario's voor de gemeente uit te werken waarin zowel bron- als nascheiding van PBD en eventueel prijsprikkels een plaats krijgen. In de scenario's wordt de impact op de financiën, de service voor de inwoners en het milieu inzichtelijk gemaakt. De nieuwe raad kan hier vervolgens een besluit nemen.

Tariefontwikkeling voor afvalverwerking

Bovenstaande grafiek laat de ontwikkeling zien van de afvalstoffenbelasting vanaf 2017. Deze belasting wordt door de rijksoverheid in rekening gebracht voor iedere 1000kg restafval die wordt verbrand of wordt gestort. Daar komt de komende jaren nog een CO₂-heffing bovenop. Bovendien is in het belastingplan dat op Prinsjesdag 2025 is ingediend de circulaire plastic-heffing door het kabinet toegevoegd aan de afvalstoffenbelasting. Alle heffingen stapelen de komende jaren waardoor het verbranden van restafval fors duurder gaat worden. In de grafiek is de verwachte stijging gestippeld weergegeven.

3. Proces vervolg

Wij zien het vervolgproces als volgt;

1. Kostendekkingsplan Afval ter besluitvorming aan de gemeenteraad Q2 2026.
2. Analyseren, participeren kernen (kernraden), afvalinzamelmethodiek voor het opstellen van een nieuw afval en grondstoffenbeleid. Waar we onderstaande kaders hanteren.
3. Aan de gemeenteraad ter besluitvorming een afval en grondstoffenbeleid aanbieden in Q4 van 2026.

Kaders

Op basis van de input uit de enquête en indrukken uit raadsbijeenkomst van 19 november 2024 stelt het college voor om nieuw beleid voor afval en grondstoffen uit te werken binnen onderstaande kaders:

Service - In gemeente Waterland is elk huishouden in staat om het afval dichtbij huis op de juiste wijze aan te bieden. Het gaat hierbij in ieder geval om de GFTe, OPK en PBD. Het doel: de voorzieningen op orde, aangevuld met communicatie en maatwerk waar nodig, met als uitgangspunt verzamelcontainers (zowel onder- als bovengronds).

Financieel - Gemeente Waterland wil grip houden op de afvalbeheerkosten. De kosten nemen de komende jaren toe terwijl de opbrengsten meer onzeker worden. Het doel: beheersbare afvalbeheerkosten en een kostendekkende afvalstoffenheffing.

Milieu - Gemeente Waterland wil naar een circulaire economie; een economie zonder afval. Wij willen dat bereiken door 'schone' grondstoffen in te zamelen en zo min mogelijk restafval. Het doel: 60% recycling van grondstoffen in 2030 en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar.

Binnen deze kaders worden verschillende scenario's uitgewerkt waarmee de impact op financiën, milieu en service inzichtelijk wordt. De scenario's zijn gebaseerd op manier van inzamelen, welke container(s) er gebruikt worden, wel of geen financiële prikkel, etc. De consequenties van de scenario's worden inzichtelijk gemaakt. Het college zal deze scenario's met een voorstel aan de raad voorleggen ter besluitvorming.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

b.a.

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. M.C. van der Weele
burgemeester

Bijlage(n):
Uitslag Inwonersenquête
Samenwerkingsovereenkomst Verpact